

Hallintokantelu koulun menettelytavoista ja järjestyssäännöistä

KH 08.09.2026 § 161
411/03.02/2025

Jukka Karhinen on 31.8.2026 lähettänyt Enonkosken kunnalle hallintokantelun koulun menettelytavoista ja järjestyssäännöistä ja osoittanut kantelunsa kunnanhallitukselle.

Kantelija tuo kantelussaan esille, että hän toimii asiassa yksityishenkilönä ja oikeudellisena asiantuntijana yleisen edun ja laillisuusvalvonnan nimissä (HL 53 a §).

1. KANTELUN KOHDE JA TAUSTA

Kantelu kohdistuu Enonkosken kunnan opetustoimen (Enonkosken koulu) julkisuudessa esiin tuomaan hallintokäytäntöön ja järjestyssääntöjen soveltamiseen. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan koulu on ottanut käyttöön käytännön, jossa oppilas voidaan lähettää kesken koulupäivän kotiin (evätä opetus loppupäiväksi) pelkän hajusteiden käytön tai vaatteissa olevan tuoksun perusteella.

2. JURIDISET PERUSTEET JA LAINVASTAISUUS

- *Toimivallan ylitys ja normihierarkia (POL 29 §): Perusopetuslain 29 §:n nojalla kunta ja koulu voivat laatia järjestyssääntöjä. Järjestyssäännöillä ei kuitenkaan voida luoda uusia kurinpidollisia seuraamuksia tai laajentaa laissa säädettyjen keinojen soveltamisalaa ohi normihierarkian.*
- *POL 36 § 2 momentin kynnyksen alittuminen: Opetuksen epääminen jäljellä olevan työpäivän ajaksi on ankara, perusoikeuteen (PL 16 § oikeus opetukseen) puuttuva turvaamistoimi. Lain mukaan se edellyttää, että oppilas vaarantaa toisen turvallisuuden tai häiritsee opetusta niin vakavasti, ettei luokasta poistaminen riitä. Passiivinen olotila – kuten hajuveden tuoksuminen iholla tai vaatteissa – ei täytä lain tarkoittaman aktiivisen häiriökäyttäytymisen tai tietoisien niskoittelun tunnusmerkistöä, ellei kyseessä ole kemikaalin tietoinen suihkuttaminen luokassa kielloista huolimatta.*
- *Suhteellisuusperiaatteen loukkaus (HL 6 §): Hallintolain suhteellisuusperiaate ja lievemman keinon vaatimus edellyttävät, että koulu pyrkii ratkaisemaan olosuhdehaitat (kuten tuoksut) ensisijaisesti muilla keinoilla, esimerkiksi ohjaamalla oppilaan tekemään tehtäviä itsenäisesti toiseen tilaan. Automaattinen kotiin lähettäminen on suhteellisuusperiaatteen vastaista.*

3. VAATIMUKSET

Kantelija vaatii, että Enonkosken kunnanhallitus sivistystoimen ylimpänä valvojana ottaa asian käsittelyyn, selvittää Enonkosken koulun nykyisen hallintokäytännön laillisuuden ja ohjeistaa koulun johtoa saattamaan järjestyssäännöt sekä kurapitokäytännöt voimassa olevan lainsäädännön ja perusoikeuksien mukaisiksi.

Lisäksi kantelija pyytää kunnanhallitusta ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin tämä kantelu antaa aihetta.

Hallintolain (434/2003) 8 a luku (9.5.2014/368) Hallintokantelu

53 a § (9.5.2014/368) Hallintokantelun tekeminen

Viranomaisen, siihen palvelussuhteessa olevan tai muun julkista hallintotehtävää hoitavan lainvastaisesta menettelystä tai velvollisuuden täyttämättä jättämisestä voi jokainen tehdä hallintokantelun toimintaa valvovalle viranomaiselle.

Hallintokantelu tehdään kirjallisesti. Valvovan viranomaisen suostumuksella kantelun saa tehdä suullisesti. Kantelun tekijän tulee esittää käsityksensä siitä, millä perusteilla tämä pitää menettelyä virheellisenä ja mahdollisuuksien mukaan tieto arvostelun kohteena olevan menettelyn tai laiminlyönnin ajankohdasta.

53 b § (9.5.2014/368) Hallintokantelun käsittely

Valvova viranomainen ryhtyy niihin toimenpiteisiin, joihin se hallintokantelun perusteella katsoo olevan aiheutta. Jos kantelun johdosta ei ole aiheutta ryhtyä toimenpiteisiin, siitä tulee viivytyksettä ilmoittaa kantelun tekijälle.

Hallintokantelua käsiteltäessä on noudatettava hyvän hallinnon perusteita ja turvattava niiden henkilöiden oikeudet, joita asia välittömästi koskee.

Kahta vuotta vanhemmasta asiasta tehtyä hallintokantelua ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä.

Kanteluasiassa annettavaan ratkaisuun ja sen tiedoksiantoon sovelletaan tämän lain säännöksiä.

53 c § (9.5.2014/368) Hallintokantelun johdosta annettava hallinnollinen ohjaus

Valvova viranomainen voi hallintokanteluasiassa antamassaan ratkaisussa kiinnittää valvottavan huomiota hyvän hallinnon vaatimuksiin tai saattaa tämän tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä. Jos tätä ei asian kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat huomioon ottaen pidetä riittävänä, valvottavalle voidaan antaa huomautus, jollei kantelun kohteena oleva teko luonteensa tai vakavuutensa perusteella anna aiheutta ryhtyä toimenpiteisiin muussa laissa säädetyn menettelyn käynnistämiseksi. Viimeksi mainitussa tapauksessa kantelun käsittely raukeaa.

53 d § (9.5.2014/368) Muutoksenhakukielto

Hallintokanteluasiassa annettuun ratkaisuun ei saa hakea muutosta valittamalla.

Rehtori-sivistystoimenjohtaja Kimmo Jaatilalta on pyydetty asiasta lausunto, jonka hän on toimittanut 1.9.2026 kunnanjohtajalle.

Kunnanhallituksen vastine Karhisen hallintokantelun vaatimuksiin:

1. Enonkosken sivistyslautakunta on kokouksessaan 15.10.2025 lisännyt koulun järjestyssääntöihin seuraavan lauseen: ” En käytä hajusteita kouluaikana. En suihkuta hajusteita koulun tai liikuntatalon tiloissa.” Samassa yhteydessä sivistyslautakunta hyväksyi lisäyksen taulukkoon, jossa on määriteltynä seuraamukset erilaisista järjestyssääntöjen rikkomisesta:

*Luokasta poistaminen *Kasvatuskeskustelu tai jälki-istunto *Koulupäivän epääminen

Taulukkoon on myös määritelty toimivalta kurinpitotoimien käyttöön siten, kun se on perusopetuslaissa säädetty. Luokasta poistaminen, kasvatuskeskustelu ja jälki-istunto ovat opettajan toimivaltaan kuuluvia asioita, koulupäivän epäämisestä tekee päätöksen rehtori tai rehtorin sijainen.

2. Toimivallan ylitys ja normihierarkia (POL 29 §):

On täysin riidatonta, että järjestyssäännöillä ei voida luoda uusia kurinpidollisia seuraamuksia eikä koulussa voida käyttää kuin perusopetuslain mukaisia kurinpitotoimia. Siksi myös kantelun kohteena olevassa asiassa eli hajusteiden käytössä kouluaikana käytetään perusopetuslaissa määriteltyjä kurinpitotoimia lain määräämän toimivallan puitteissa.

Perusopetuslain muutoksen esitöissä (HE 66/2013) todetaan, että ”kouluissa tulee pyrkiä varmistamaan, että käytetyt menetelmät ja seuraamukset ovat lainmukaisia, oikeassa suhteessa tekoon tai laiminlyöntiin ja tarkoitussidonnaisia sekä että niiden käyttöä seurataan myös yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi.” Juuri siksi seuraamukset ja toimivalta ovat määriteltynä ja jokaista tapausta arvioidaan suhteessa tekoon kuitenkin siten, että samankaltaisesta teosta seuraa samankaltainen kurinpitotoimi.

POL 36 § 2 momentin kynnyksen alittuminen:

Voimassaolevan perusopetuslain mukaan koulupäivän epäämisestä säädetään perusopetuslain 36 c §:ssä, jonka mukaan ”oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.”

Perusopetuslain muutoksen esitöissä (HE 2005/2002) mukaan ”opetuksen epääminen on tarkoitettu äärimmäisen poikkeuksellisia tilanteita varten, jolloin oppilas vaarantaa muiden oppilaiden tai koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevien turvallisuuden taikka häiritsee kohtuuttomasti opetusta tai siihen liittyvää toimintaa. Kyseessä on turvaamistoimenpide eikä ole tarkoitus, että sitä käytettäisiin tavanomaisena ojentamiskeinona.”

Enonkosken koulun järjestyssääntöihin on otettu seuraamustaulukkoon opetuksen epääminen juuri niitä tilanteita varten, jolloin oppilas aktiivisesti toiminnallaan vaarantaa hajusteille yliherkän tai allergisen kouluyhteisön jäsenen turvallisuuden. Kyseessä voi olla tilanne, jolloin oppilas on suihkuttanut hajusteita koulun tai koulurakennuksen ulkopuolisen opiskeluympäristön tiloissa niin paljon, että perusopetuslain 29 §:n mukainen turvallinen opiskeluympäristö tai työturvallisuuslain 38 §:n mukainen turvallinen työympäristö vaarantuu. Suihkuttaminen voi kohdistua myös vaatteisiin.

Toimivalta koulupäivän epäämisestä on perusopetuslain mukaisesti rehtorilla, jolla on harkintavalta käyttää turvaamistoimenpidettä. Kynnys koulupäivän epäämiselle on korkea. Tästä osoituksena on, että Enonkosken koulussa ei ole 1.3.2024 jälkeen tehty yhtään päätöstä koulupäivän epäämisestä.

Suhteellisuusperiaatteen loukkaus (HL 6 §):

”Hallintolain suhteellisuusperiaate ja lievemman keinon vaatimus edellyttävät, että koulu pyrkii ratkaisemaan olosuhdehaitat (kuten tuoksut) ensisijaisesti muilla keinoilla, esimerkiksi ohjaamalla oppilaan tekemään tehtäviä itsenäisesti toiseen tilaan. Automaattinen kotiin lähettäminen on suhteellisuusperiaatteen vastaista.”

Enonkosken koulussa toimitaan juuri yllä kuvatulla tavalla. Järjestyssääntömuutoksen tultua voimaan ja jo ennen sitä on voimakasta hajustetta käyttänyt oppilas voitu ohjata opiskelemaan itsenäisesti toiseen tilaan siten, että hajusteista terveydellisiä haittoja saavien oppilaiden tai opetushenkilöstön koulutyö ei häiriinny eikä terveys vaarannu. Nämä tilanteet on asianmukaisesti kirjattu. Tilanteita on ollut muutamia lukuvuoden aikana. Käytössä ei ole - toisin kuin kantelussa väitetään – automaattinen kotiin lähettäminen, vaan koulupäivän mahdollisessa epäämisessä toimitaan perusopetuslain 36c §:n ja lain esitöiden edellyttämällä tavalla. Näin ollen toimitaan suhteellisuusperiaatteen mukaisesti lievimmän puuttumisen keinon periaatteen mukaisesti.

Oheismateriaalina Jukka Karhisen Hallintokantelu koulun menettelytavoista ja järjestyssäännöistä

Lapsivaikutusten arviointi: Ei vaikutusta.

Valmistelija Kunnanjohtaja Minna Laurio

Esittelijä Kunnanjohtaja Minna Laurio

Päätösehdotus Kunnanhallitus päättää
1. antaa kanteluun selostusosan mukaisen vastauksen ja
2. todeta, että kantelu ei anna aihetta jatkotoimenpiteisiin.

Päätös Esitys hyväksyttiin.